

คณะผู้วิจัย

ศ.นพ.จิตร สิทธีอมร	ที่ปรึกษาโครงการ วิทยาลัยการสาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดร.รัตนา สำโรงทอง	หัวหน้าโครงการ วิทยาลัยการสาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
น.ส.หทัยรัตน์ พุ่มคชา	นักวิจัย วิทยาลัยการสาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นายสุรชน กัณวิจิตร	นักวิจัย วิทยาลัยการสาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
น.พ.พิศิษฐ์ ศรีประเสริฐ	หัวหน้าโครงการร่วม สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน
น.ส.เยาวลักษณ์ อนรรักษ์	ผู้วิจัยร่วม สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน
นายสุทธิพงษ์ วสุโสภภาพล	ผู้วิจัยร่วม สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน
นายพิเชษฐ์ หนองช้าง	ผู้วิจัยร่วม สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

บทคัดย่อ

การศึกษารูปแบบการพัฒนาการใช้ศักยภาพของท้องถิ่นในโครงการ"ชุมชนน่าอยู่ จังหวัดน่าน" เพื่อจัดการทรัพยากรและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในการพัฒนาอย่างยั่งยืนครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบ ในการใช้ศักยภาพของท้องถิ่น ซึ่งได้รับการพัฒนาตามนโยบายและแผนการปฏิรูประบบราชการและการกระจายอำนาจการปกครองของรัฐบาลไทย โดยยึดหลักแนวพระราชดำริ "เศรษฐกิจพอเพียง" เป็นหลัก อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน จนได้รูปแบบของ "ชุมชนน่าอยู่" เพื่อมาจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในชุมชนและอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพในจังหวัดน่าน ให้สามารถขยายผลและนำไปใช้ในจังหวัดอื่นทั่วประเทศไทย

ในปีที่ 1 (ตุลาคม 2547- ธันวาคม 2548) ได้ดำเนินการในพื้นที่นาร่อง ตำบลโหล่นน่านและตำบลล้าน โดยใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research and Community based action research) และใช้แนวคิดพัฒนาชุมชนแบบองค์รวม โดยมีชุมชนเป็นฐาน และ "คนเป็นศูนย์กลาง" โดยที่ปรับบทบาทกระบวนทัศน์ และการทำงานของนักวิจัย ปรับมุมมองว่าชุมชนมีศักยภาพ และทุนทางสังคมเดิมอยู่แล้ว

ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมี ภาควิชาเป็นปัจจัยหนุนเอื้อให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน และกระตุ้นให้ชุมชนขับเคลื่อนเพื่อสร้าง "วิสัยทัศน์ร่วม" ในอันที่จะกำหนดยุทธศาสตร์และวางแผนดำเนินการร่วมกันแก้ไขปัญหา หากปราศจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนแล้ว การพัฒนาใดๆ คงยากที่จะสัมฤทธิ์ผล

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาโครงการพัฒนารูปแบบการใช้ศักยภาพของท้องถิ่นในโครงการ"ชุมชนน่าอยู่
จังหวัดน่าน" เพื่อจัดการทรัพยากรและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในการพัฒนาอย่าง
ยั่งยืนครั้งนี้ ได้รับทุนอุดหนุนจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อมุ่งหวังที่จะพัฒนาศักยภาพรูปแบบการ
ใช้ศักยภาพท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก เพื่อจะนำรูปแบบที่ได้ไป
ขยายผลในพื้นที่อื่นๆ โดยได้รับความร่วมมือ ร่วมใจ และลงแรงเป็นอย่างดียิ่ง จากชุมชนนำร่อง
ตำบลล้าน ตำบลไหล่น่าน

วิทยาลัยการสาธารณสุข ขอขอบคุณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่านในฐานะที่เป็นภาคีร่วม
ที่สำคัญมีส่วนผลักดันให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ เช่นสำนักงาน
เกษตร สถานีอนามัยตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และที่สำคัญผู้นำชุมชน ตัวแทนเกษตรกร
ทุกๆ คนที่ได้สละเวลาเข้าร่วมในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวางแผนชุมชนร่วมกัน

คุณประโยชน์ที่พึงมีจากการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบความดีให้กับเจ้าหน้าที่ทุกภาค
ส่วน ชุมชน และเกษตรกรทุกคน ผู้เสียสละกำลัง หยาดเหงื่อแรงกาย เพื่อเลี้ยงคนไทยทั้งประเทศ

คณะผู้วิจัย

ธันวาคม 2548

สารบัญ

	หน้า
คณะผู้วิจัย	ก
บทคัดย่อ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของการศึกษา	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-2
1.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา	1-3
1.4 ขอบเขตการศึกษา	1-4
1.5 ข้อจำกัดในการศึกษา	1-4
1.6 เป้าหมายและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1-4
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	2-1
แนวคิดการพัฒนาย่างยั่งยืนในบริบทของเศรษฐกิจพอเพียง	2-3
แนวคิดของวาระสากลในศตวรรษที่ 21 (Agenda 21) เรื่อง	2-4
การพัฒนาย่างยั่งยืน	
แนวคิดของวาระท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 เรื่องเมืองน่าอยู่	2-5
(Local Agenda 21 and Healthy Cities)	
สุขภาพดีถ้วนหน้ากับการพัฒนาย่างยั่งยืนและยุทธศาสตร์	2-6
ของชุมชนน่าอยู่ (Health for All and Health Community)	
แนวคิดเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่	2-9
2.2 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน	2-14
คำจำกัดความของความมีส่วนร่วม	2-15
ความสำคัญของการมีส่วนร่วม	2-17
รูปแบบและลักษณะของการมีส่วนร่วม	2-18
การสร้างความมีส่วนร่วมของชุมชน	2-19

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
	การส่งเสริมความมีส่วนร่วมของชุมชน 2-21
	เงื่อนไขของการมีส่วนร่วมของประชาชน 2-23
	เทคนิคการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วม 2-24
	ข้อบ่งชี้ถึงความสำเร็จของการสร้างความมีส่วนร่วมของชุมชน 2-24
	ปัญหาอุปสรรคของการสร้างความมีส่วนร่วมของชุมชน 2-25
	บทบาทหน้าที่ของภาคี 2-28
2.3	พื้นที่ศึกษาจังหวัดน่าน 2-29
	- อาณาเขตติดต่อ 2-29
	- ลักษณะภูมิประเทศ 2-30
	- ลักษณะภูมิอากาศ 2-30
	- ข้อมูลการปกครอง 2-30
	ข้อมูลทั่วไปตำบลสัน 2-34
	ข้อมูลทั่วไปตำบลไหล่น่าน 2-40
	แนวคิดเรื่องสารพิษทางการเกษตร 2-46
	ผลกระทบของสารเคมีปราบศัตรูพืชต่อสุขภาพ 2-46
	ผลกระทบในระบบสาธารณสุข 2-46
	การใช้สารเคมีทางการเกษตรและผลการวิจัยทางสุขภาพในประเทศไทย 2-47
บทที่ 3	ระเบียบวิธีวิจัย 3-1
	พื้นที่ดำเนินการวิจัย และกลุ่มเป้าหมาย 3-1
	ระยะเวลาการดำเนินงาน 3-1
	เครื่องมือในการเก็บข้อมูล 3-1
	รูปแบบและกระบวนการวิจัย 3-1
บทที่ 4	ผลการดำเนินงาน
4.1	การดำเนินงาน 4-1
4.2	ผลการดำเนินงาน 4-2
	4.2.1 การวิเคราะห์ชุมชน 4-2
	4.2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 4-2

สารบัญ (ต่อ)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงข้อมูลอำเภอ/ กิ่งอำเภอ ตำบล หมู่บ้านจังหวัดน่าน	2-31
ตารางที่ 2	สถิติจำนวนประชากรจังหวัดน่าน	2-32
ตารางที่ 3	แสดงข้อมูลจำนวนครัวเรือนเกษตร	2-33
ตารางที่ 4	แสดงข้อมูลประชากรตำบลไหล่น่าน	2-41
ตารางที่ 5	แผนปฏิบัติการของตำบลไหล่น่าน	4-4
ตารางที่ 6	แผนปฏิบัติการของตำบลสัน	4-5
ตารางที่ 7	ผลการตรวจคัดกรอง ณ วันที่ 9 กันยายน 2548	4-8
ตารางที่ 8	ผลการตรวจคัดกรอง ณ วันที่ 21 ตุลาคม 2548	4-8
ตารางที่ 9	ผลการตรวจคัดกรอง ณ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2548	4-8
ตารางที่ 10	แผนงานโครงการ ของบ้านไผ่งาม ตำบลสัน อ.เวียงสา จ. น่าน ประจำปี 2549	4-14

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพชุมชนในปีที่ 1

หน้า

5-1